

Föreningen Postmusei Vänner 25 år.

Av Paul Gerhard Heurgren.

Föreningens grundande.

Flera museer i vårt land ha numera understödjande föreningar. Den äldsta "vänföreningen" till ett svenskt museum är Nationalmusei Vänner, som startade 1911. Femton år senare, eller 1926, bildades på initiativ av direktören Hans Lagerlöf föreningen Postmusei Vänner, till fromma för postmuseum. Den 25 januari 1926 hölls föreningens konstituerande sammanträde. Vid första ordinarie sammanträde i föreningen den 17 februari samma år fastställdes stadgar. Första paragrafen i dessa fick följande lydelse: "Föreningens ändamål är att främja Postmusei uppgift och utveckling genom inköp av för museet önskvärda föremål och samlingar samt genom att göra propaganda för museet och på annat sätt gagna detsamma". Enligt dessa stadgar skulle årsavgiften till föreningen vara 10 kr för personer, som bodde i eller nära Stockholm, samt 6 kr för andra. 1938 ändrades dessa avgifter genom att en årsavgift av 5 kr bestämdes för alla. För ständigt ledamot bestämdes 1926 en avgift av 100 kr samt att dessa ledamöters avgift skulle bilda en särskild fond. I övrigt innehålla stadgarna ej något särskilt anmärkningsvärt.

Å sammanträdet den 25 januari 1926 meddelades, att H. K. H. Kronprins Gustaf Adolf åtagit sig att bli föreningens förste hedersledamot. Och nyligen har Hans Majestät Gustaf VI Adolf låtit meddela, som svar på av föreningens ordförande gjord hemställan, att Hans Majestät tackes kvarstå som förste hedersledamot. Den 25 januari 1926 valdes dåvarande chefen för postverket, generaldirektör Anders Örne, till hedersordförande och direktör Hans Lagerlöf, som redan då gjort stora donationer av frimärken till museet, till hedersledamot.

Första årets styrelse bestod av följande: ordförande postmusei dåvarande föreståndare, förste intendenten friherre Johannes Rudbeck; vice ordförande professor Astley Levin; sekreterare direktör Nils Strandell och kassaförvaltare generalkonsul Harry Wennberg. Övriga styrelseledamöter voro: konsul Fredrik Benzinger, överste Gösta Gartz, postassistent Paul Heurgren, grosshandlare Oskar Kraepelien, postdirektör Erik Gustaf Lannge, fil. doktor Ernst Ljungström, fil. doktor Gustaf Upmark, direktör Nils Westberg, krigshovrättsrådet Einar Wikström

1. Från Postmusei Vänners 25-årsjubileum.

Vid bordet, från vänster, fru Tuttie Nordström, maka till postdirektören i Kina E. Nordström, konsul F. Benzinger, generaldirektör A. Örne, fru Karin Antoni, maka till överintendent N. F. Antoni. Stående från vänster, intendent P. G. Heurgren, postdirektör E. G. Långe och direktör N. Westberg. De fem herrarna ha varit med i föreningens styrelse alla år.

och grosshandlare John Wulff. Under alla de gångna 25 åren ha följande tillhört styrelsen: herrar Benzinger, Heurgren, Lanngé, Westberg och Örne.

Hedersledamöter.

Under den tid föreningen existerat har, utom Lagerlöf, följande personer valts till hedersledamöter: greve Erik von Rosen, som erkänsla för att han skänkt postmuseum en kostbar samling avarter av svenska frimärken, marindirektör Fredrik Arsenius för hans gåva till museet av flera tusen porträttfrimärken med beskrivning, Arsenius frände, minister Harald Bildt för det han bekostat största delen av de i porträttfrimärkes-samlingen ingående frimärkena, förste intendenten friherre Johannes Rudbeck för hans betydande insatser för museet som föreståndare för detsamma under ett par årtionden och postdirektör E. G. Lanngé för det han grundat postmuseum och även sedan visat det stort intresse.

Funktionärer i styrelsen under de 25 åren.

Funktionärer i föreningens styrelse ha varit eller äro:

ordförande: 1926—1934 friherre Johannes Rudbeck, 1935—1938 byråchef Ernst Högner, 1939—1948 byråchef Josef Andrée och från 1949 överintendent Nils-Fride Antoni,
vice ordförande: 1926—1930 professor Astley Levin, 1931—1938 byråchef Ernst Högner, från 1939 postdirektör E. G. Lanngé och från 1945 även direktör Nils Westberg,
sekreterare: 1926 direktör Nils Strandell, 1927—1940 och från 1942 intendent P. Heurgren samt 1941 förste byråsekreterare W. Wik och kassaförvaltare: 1926 generalkonsul H. Wennberg, 1927—1944 direktör C. Wennberg, 1945—1949 förste byråsekreterare W. Wik och från 1950 lektor Hugo Olsson.

Nuvarande styrelsemedlemmar.

Föreningens styrelse består för närvarande av följande personer: överintendent N. F. Antoni, byrådirektör N. Avelius, konsul F. Benzinger, direktör G. Berglind, f. byråchef A. Bildt, intendent P. Heurgren, f. postmästare T. Julin, f. postdirektör E. G. Lanngé, fil. doktor G. Menzinsky, lektor H. Olsson, överstelöjtnant H. Schultz-Steinheil, direktör N. Strandell, intendent A. Swärd, direktör N. Westberg och förste byråsekreterare W. Wik.

Antalet medlemmar i föreningen har under årens lopp varit:

1926.. 85	1933.. 48	1940.. 29	1947.. 189
1927.. 73	1934.. 40	1941.. 76	1948.. 187
1928.. 67	1935.. 35	1942.. 81	1949.. 221
1929.. 62	1936.. 40	1943.. 86	1950.. 227
1930.. 55	1937.. 30	1944.. 108	1951.. 236
1931.. 62	1938.. 33	1945.. 122	
1932.. 42	1939.. 31	1946.. 153	

Från 1926 till 1941 gick, som synes, medlemsantalet tillbaka de flesta år. Sistnämnda år var botten nådd. Då fanns det ej mer än 29 medlemmar i föreningen. Men från 1941 vände kurvan över medlems-talen sig uppåt. Och nu äro över 200 personer med i Postmusei Vänner. Vad är anledningen till denna glädjande utveckling. Man kan peka på ökat intresse för föreningen. Sanningen kommer man dock närmare genom att tala om, att sedan intendenten Arvid Swärd blev medlem av vår förening 1940, har han skaffat omkring 130 nya medlemmar. Ett tjugotal nya medlemmar har doktor Menzinsky värvat och ett trettio-tal medlemmar hava tillkommit efter initiativ av andra medlemmar av föreningen.

Tidskrifter och annan litteratur, som föreningen utgivit.

För att sprida kännedom om postmuseum och föreningen beslöt föreningsstyrelsen 1933, på initiativ av friherre Rudbeck, att giva ut en tidskrift "Nyheter från postmuseum". Redaktör för denna tidskrift, som kom ut åren 1933—1936, var intendent P. Heurgren. Sistnämnda år måste "Nyheter från postmuseum" läggas ned, då tryckningskostnaderna för tidskriften blevo för stora för föreningen. Varje nummer av tidskriften innehöll, då flertalet medlemmar i föreningen voro filatelister, uppgifter om nytukomna frimärken. Bland längre bidrag i tidskriften kunna nämnas: "Postmuseum i ny gestalt", "Adress, tjänsteanteckningar m. m. å brevomslag före frimärkenas införande" samt artiklar om friherre Rudbeck efter hans bortgång. 1935 och 1936 betalade Sveriges Filatelistförening 200 kr om året till Postmusei Vänner, för att denna senare förening ställde exemplar av sin tidskrift till förfogande för expediering som bilaga till Svensk Filatelistisk Tidskrift.

En ny tidskrift, "Medlemsblad för föreningen Postmusei Vänner", startades 1941, på initiativ av byråchef Andrée och postdirektör Lannge och efter beslut av föreningsstyrelsen, med Lannge som redaktör. Tack

vare att byråchef Andrée ansåg, att tidskriften skulle bli till gagn ej blott för föreningen utan även för postmuseum, medgavs från början, att densamma finge tryckas på postverkets tryckeri utan kostnad för föreningen. Från 1950 har medlemsbladet, enligt beslut vid årsmöte i föreningen 1949, ersatts av en årspublikation, kallad "Postryttaren", varav första numret utkom 1951. Medlemsbladet har under årens lopp innehållit åtskilliga längre bidrag om, t. ex. "Postmusei filatelistiska bibliotek", nya donationer av överste Lagerlöf till museet, "Den första postutställningen i Sverige", "Hur postmuseum kom till", några andra museer, postdiligenstrafiken i Sverige, "Hur bör en normalsamlare samla bandmärken?". Flitigaste medarbetare i tidskriften har direktör Nils Strandell varit.

1938 utgav föreningen en tryckt redogörelse över postmusei och föreningens verksamhet under 1937, något som ej senare upprepats.

1919 startades på initiativ av friherre Rudbeck en skriftserie, "Meddelanden från postmuseum". Under en tid, som sedan dess förflutit, ha ej mindre än 25 värdefulla arbeten kommit ut i denna serie. I en betydligt blygsammare serie, "Meddelanden från Postmusei Vänner" har hittills tryckts fem nummer:

1. Sigillstamper, sigill och försegling inom svenska postverket.
2. Om almanackor med postala upplysningar.
3. De första svenska brevlådorna.
4. Äldre svenska postkontorsskyltar.
5. Bibliografi över böcker och artiklar om frimärken författade av Nils Strandell.

Nr 1—4 har intendent Heurgren som författare. Bibliografien i nr 5 är utarbetad av fil. magister Karin Werner. Samma häfte inrymmer även några artiklar om frimärken skrivna av filatelisterna i Finland, Norge och Sverige.

Föremål skänkta till postmuseum.

Gåvornas långa rad från Postmusei Vänner till postmuseum inleddes 1929, då ett större antal avritningar av tidningsstämplar samt några stansar till sådana stämplars inköptes av föreningen till museet från stations-skrivare N. V. B. Holmbergs sterbhus. 1931 skänkte föreningen museet en modell av postångfartyget Öland (II). Tack vare att Kungl. Maj:t 1932 beviljade föreningen 15.000 kr av lotterimedel, kunde denna under åren 1932—1937 till museet överlämna följande föremål: modell av det

första svenska postångfartyget, Constitutionen, 50 fotografiska förstoringar över posttransporter m. m., 10 landskapspanoramer för demonstrering av posttransporter i olika delar av landet, modell av Bulltofta flygfält vid Malmö, modell av en modern svensk järnvägspostvagn, 20 fotografiska förstoringar av porträtt över chefer i postverket, modell av 1700-tals posthus i Grisslehamn, målning över posthus från svensk-tiden på Eckerö, Åland, modell av snöplog för postdiligens, kopia av porträtt över rikskanslern Axel Oxenstierna och målning med postryttare som motiv. 1948 fick museet av föreningen en modell av en postbil från 1910. Åtskilliga smärre föremål ha också skänkts till museet av föreningen.

Sammankomster, föredrag m. m.

På initiativ av föreningens sekreterare och med välvilligt bistånd av flera personer ha under senare åren flera sammankomster med föredrag, filmvisning, förplägnad m. m. förekommit inom Postmusei Vänner, i regel i postmuseum.

I oktober 1944 inbjöd Postmusei Vänner representanter från filatelistföreningarna i landet till en sammankomst i postmuseum. Vid detta tillfälle visades frimärkstryckeriet och postmuseum samt hölls föredrag av direktör Strandell om "Filatelistisk litteratur", av doktor Menzinsky om "Hur en ordinär bandmärkessamling lägges upp" och av disponent C. F. Borgh om "Olika sätt att samla frimärken". Postmuseets 40-årsdag firades av föreningen med ett högtidssammanträde och en bankett. Vid sammanträdet hölls föredrag av intendent Heurgren om "Postmuseum under de gångna 40 åren" och av postdirektör Lannge om "Planerna för postmuseums gestaltande under den närmaste framtiden". I början av 1950 var en större norsk frimärksutställning ordnad i museet. På kvällen öppningsdagen var föreningen värd vid en bankett ordnad i själva museet. Efter banketten höll kontorschef Jarle O. Stensdal från Oslo ett mycket intressant med ljusbilder belyst föredrag om "Norges historie på frimerkene".

Även vid Postmusei Vänner's årsmöten och andra tillfällen har förekommit föredrag, som hållits av direktör Nils Strandell om "Thurn och Taxis frimärken", "Olika tryckförfaranden, djuptrycksteknik, glimtar från Courvoisier i La Chaux-de-Fonds", "Japans frimärken — kulturella östasiatiska spegelbilder", "Fransk medeltida historia å frimärken" och "Glimtar från Sansibar". Alla dessa föredrag med skiftande innehåll voro intressanta och framfördes elegant som alltid, då Strandell talar. Ett originellt och

mycket trevligt föredrag hölls vid ett tillfälle av arkitekt Lars Erik Lallerstedt om en resa i Spanien. Intendenten Heurgren har under årens lopp bidragit till underhållningen med föredrag om: "Thurn och Taxis postväsen", "Svensk post i Tyskland under 30-åriga kriget" och "I postverket vid 1900-talets början. Människor och händelser". Vid senaste sammankomsten i museet berättade överdirektör G. Lager om en resa i Canada. Vid möten eller sammankomster har visats trevliga och intressanta filmer, som postverket låtit inspela. Inslag av sång och musik har också i flera fall förekommit ävensom servering av kaffe med tillbehör eller lättare supéer.

Övriga initiativ från föreningen.

1935 föreslog postmästare T. Julin inom föreningsstyrelsen att museet skulle söka skaffa sig en så fullständig samling som möjligt av främmande länders moderna postkartor. Så skedde även senare.

Föreningsstyrelsen gjorde 1943 en ingående utredning om värdet av direktör Strandells filatelistiska bibliotek, som han erbjudit postverket att köpa till museet. Då denna utredning var färdig tillstyrkte styrelsen i skrivelse till Kungl. Generalpoststyrelsen förvärv av Strandells bibliotek. Och, som vi veta, lämnade senare Kungl. Maj:t sitt medgivande till detta köp.

Doktor G. Menzinsky föreslog 1947 i skrivelse till föreningsstyrelsen, att denna skulle framlägga förslag angående utgivningen av nya svenska frimärken. Efter det yttrande härom erhållits från landets tre största filatelistföreningar, överlämnades Menzinskys förslag jämte filatelistföreningarnas skrivelser till Kungl. Generalpoststyrelsen.

1950 instiftades av Postmusei Vänner en medalj avsedd att tilldelas personer, som i högre grad gagnat föreningen eller postmuseum. Första exemplaret av denna medalj, tillverkat av guld, gavs åt överste Hans Lagerlöf, som skänkt postmuseum ett stort antal mycket värdefulla samlingar av frimärken, på hans 70-årsdag.